

Hørings svar NOU 2019:25 Med rett til å mestre

Creo–forbundet for kunst og kultur er Norges største kunstnerorganisasjon med over 9.000 medlemmer. Creos medlemmer arbeider innenfor alle deler av kulturlivet; Noen er artister, noen er utøvende musikere i et band, i et ensemble, i en kirke eller i et orkester. Noen er pedagoger eller underviser i musikk eller andre kunsthøgskolefag i grunnskolen, på videregående skoler, i private og kommunale kulturskoler, ved en høyskole eller et universitet. Noen er låtskrivere eller komponister eller begge deler. Noen danser ballett eller moderne dans, noen jobber med lyd og lys eller gjør andre ting «bak scenen» og noen er musikkterapeuter.

Creo vil ha et utdanningssystem som sikrer at hvert enkelt menneske får realisert sine evner og anlegg, der alle gis samme muligheter til utdanning og læring, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger. Som en fagforening som både organiserer lærere innenfor de kunstneriske fagene, men også som Norges største fagforening for kunst- og kulturarbeidere har vi et spesielt fokus på de estetiske fagene i skoleverket. Vi er også den fagforeningen som organiserer majoriteten av både kulturskolelærere og lærerne på MDD-linjene.

Generelle kommentarer

For oss er det viktig å påpeke at det humanistiske perspektivet, der dannelsesbegrepet står i sentrum, innarbeides så tidlig som mulig. Vi vil her forstå dannelsesbegrepet som en livslang utviklingsprosess, der ferdigheter og kompetanser på de åndelige, kulturelle og sosiale områdene står sentralt. Vi mener at det i et samfunn preget av kompleksitet, større mangfold og en stadig raskere endringstakt er det et særlig behov for å styrke elevenes kompetanse i å forstå, tolke og reflektere kritisk over et mangfold av ytringsformer, herunder kunstneriske ytringer. De humanistiske fagene bidrar nettopp til en slik fortolkingskompetanse med stor verdi for demokratiet og samfunnsutviklingen framover. Derfor blir skole-, barnehage- og lærerutdanningspolitikken også viktig i diskusjonen om dannelse i en kulturpolitisk kontekst. Og det blir viktig i diskusjonene rundt hvem som blir våre fremtidige kunstnere og hvilke kompetanser og kunnskaper de skal besitte.

Grunnlaget for fremtidens kunst- og kulturliv, både det profesjonelle og det frivillige, legges tidlig. Det fleste kunstnere, og spesielt gjelder dette musikere og dansere, må starte sin opplæring tidlig, gjerne i 6-til 8-årsalderen. Det er derfor avgjørende at det finnes dyktige og kompetente lærere over hele landet, i alle kommuner og fylkeskommuner, som kan lære opp, motivere og rettlede de som har vilje og talent til å lære seg et kunsthøgskolefag. Ikke alle av disse vil bli profesjonelle utøvere, men mange av dem vil bli verdifulle aktører i det frivillige kulturlivet, og mange av dem vil også bli framtidens kompetente og interesserte publikum.

NOU 2019:25 er et grundig og godt dokument som både peker på det historiske grunnlaget og også utfordringer framover. Creo har naturlig nok fokusert på våre programområder i den videregående skole, og vil derfor komme med noen innspill vedrørende det som rapporten tar opp innenfor det området.

Kommentarer til utvalgets forslag i kap 5:

På bakgrunn av utvalgets forslag under pkt 5.4 har Creo følgende innspill:

Utvalget foreslår at deler av fellesfagene engelsk, norsk og matematikk programrettes fra Vg2. Videre at Matematikk 2P fjernes, at omfanget av programfag økes og at elevene skal kunne fordype seg mer i programfagene. Dette er Creo helt enige i er gode tiltak. Etter vårt syn så er tiden overmoden til å se på det totale antall timer i fellesfagene for de som går MDD-linjene. Å utdanne seg i et kunstfag krever utallige timer egenøving, tilrettelagt undervisning – gjerne i mindre grupper eller som enetimer -, og tid til egenrefleksjon og aktiv restitusjon. For eksempel så er det bred konsensus i musikkmiljøene både nasjonalt og internasjonalt at en som ønsker å utdanne seg som utøvende musiker må ha lagt ned minst 10.000 timer med øving på sitt instrument/uttrykk før fylte 18 år. Da sier det seg selv at 35 timers undervisning i uka, pluss lekser og oppgaver i alle fag, kan oppleves som overveldende for mange. Noe av dette kan bøtes på med fornuftig bruk av 25%-regelen, men vi i Creo mener at det for denne linjen og disse elevene nå er på høy tid å justere timetallet i fellesfagene.

Vi mener at det med fordel skjæres ned på antall timer i fellesfag for MDD-elevne slik at det på musikk frigjøres tid til øving. Danse- og dramaelevne kunne med fordel hatt mer tid til utøvende programfag i dans og drama.

Vi er derfor glade for at utvalget foreslår at matematikk i vg2 gjøres valgfritt for elever på MDD. Men dette er ikke tilstrekkelig, etter vårt syn. **Vi foreslår derfor at også geografi i vg2 gjøres valgfritt.**

I tillegg mener vi at timetallet fellesfaget historie må reduseres, gjerne i kombinasjon med at de «kunstneriske» historiefagene på MDD justeres slik at sammenhengen mellom kunsthistorie og annen historie gjøres tydeligere. Dette vil etter vårt syn styrke både de kunsthistoriske og allmennhistoriske kunnskapene hos elevene.

Utvalget foreslår at kravet om at elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, må ha opplæring i faget over 3 år i videregående skole, fjernes. Dette mener vi i Creo er et meget godt forslag. Gjeldende ordning ødelegger fordypningsmuligheten for elevene på musikk, dans og drama som ikke har tatt fremmedspråk på ungdomsskolen, dvs de er tvunget til å ha språk over tre år og kan derfor ikke fortsette med for eksempel musikk fordypning 2 i vg3. Et fag som for eksempel er med på å forberede elevene til opptaksprøver i musikk ved høyere utdanningsinstitusjoner. Vi er også kritiske til en ordning som legger opp til at elever tidlig i ungdomsskolen må gjøre valg som de høyst sannsynlig ikke overskuer konsekvensene av. Da trengs det en meget god kompetanse hos lærerne og rådgiverne, som kan gi eleven og foreldrene en klar forståelse av et slikt valg. Både lærere og ikke minst rådgiverne trenger en økt kunnskap om MDD-linjene ved valget til videregående opplæring.

Utvalget foreslår at elever som har valgt et programfag, ikke skal ha det parallelle fellesfaget. Dette er et fornuftig forslag, som gjerne kan utvides ytterligere. Elevene på MDD-linjene har egne tilpassede historiefag, knyttet til sine kunstfag, men som også knytter forbindelser mellom kunstfagene historikk og det generelle historiefaget. Vi mener at disse kunstneriske historiefagene med små tilpasninger kan dekke store deler av den generelle historieundervisningen, samtidig som elevene opplever en større sammenheng mellom den historieundervisningen som for dem er mest relevant – og derfor også mest interessant – og generell historie. Slik vil også elevens læringsutbytte totalt sett bli større, kombinert med at timer frigjøres til egenøving og andre programfagrettede aktiviteter.

Utvalget foreslår å øke timetallet i kroppsøving. Alle elever på MDD-linjene har et sterkt behov for å holde sin fysiske form vedlike, og å utvikle de kroppslige forutsetningene som kreves i de forskjellige kunstfagene. Tydeligst er dette selvfølgelig for danseelevne, men også musikelever behøver både generell trening og øvelser tilpasset sitt instrument og sitt uttrykk. Creo er derfor positive til at timetallet i kroppsøving økes, men da må undervisningen i faget i svært stor grad tilpasses disse elevenes spesielle behov. For danseelevne må også kroppsøvingundervisningen primært være danserelevant, og primært bli undervist av lærere med dansepedagogisk kompetanse og bakgrunn.

Utvalget foreslår i pkt 9.5 at det opprettes et nasjonalt faglig råd for hver studieretning. Dette er et forslag Creo støtter, men da under den forutsetning at det opprettes et eget råd for MDD-linjene. Dette rådet må settes sammen med representanter for linjene, der peker vi på Nasjonalt fagråd for MDD som den naturlige parten. Videre ønsker Creo – som lærernes og profesjonens representant – å tiltre utvalget. Videre må representanter for UH-sektoren inviteres inn, og gjerne også representanter for arbeidslivet. Der kunne f eks Norsk teater- og Orkesterforening være en representativ aktør.

Strukturen på programfagene

For våre fag er den nåværende strukturen med femtimersbolker sterkt hemmende for fagenes egenart og en fornuftig fordeling av det faglige innholdet. Dette var et sterkt omdiskutert grep da det ble innført, og har ført til mye frustrasjon, unødvendig byråkrati og en faglig uhensiktsmessig tilpasning til et system som for mange virker både kunstig og meget lite tilpasset en kunstfaglig virkelighet. Bare det at hovedinstrumentfaget –som for mange musikelever er selve kjernen og poenget med den utdanningen er i gang med –ikke er eget fag med egen vurdering og egen karakter, oppleves sterk uheldig. Men også i andre situasjoner oppleves dette uheldig. Det må for eksempel være mulig å velge Gehør i vg3 uten å velge hele MUF2. Kanskje burde også Gehør være obligatorisk på vg3.

Mange av fagene på MDD er delingstimer, og i noen fag er undervisningen individuell. I kunstfag er utviklingen av både de individuelle ferdighetene, og relasjonsferdigheter i ensembler, dansegrupper, teaterensembler av avgjørende betydning. Det er derfor viktig at Liedutvalget påpeker viktigheten og verdien av den individuelle undervisningen i for eksempel både hoved- og bi-instrument og gruppestørrelsen i hver gruppe i de fagene som er gruppedelt. Etter vårt syn og på bakgrunn av de innspillene vi har mottatt en gruppestørrelse her på rundt 10 elever det mest fornuftige.

Med vennlig hilsen

Hans Ole Rian
Forbundsleder
Creo – forbundet for kunst og kultur